

KREĆEM U JASLICE-VRTIĆ

- ▣ Polazak deteta u vrtić ili jaslice predstavlja uglavnom prvi izlaz iz porodične sredine, tj. prvo odvajanje od roditelja, prevashodno od majke, na duže vreme. Istovremeno, za dete to može predstavljati i prvi susret sa većim brojem nepoznatih osoba, kako sa decom tako i sa odraslima. Često je ovo traumatična situacija koliko za dete, toliko i za roditelje jer je ispunjena strahom od odvajanja i naporima da se dete prilagodi novonastaloj situaciji.

- Dolaskom deteta u vaspitnu grupu menja se njegov dotadašnji način življenja, uglavnom mimo njegove volje. Ma kako bila izražena potreba za društvom vršnjaka (obično posle 3. godine), dete u suštini nema potrebu da sigurnost porodičnog okruženja menja za nešto novo i nepoznato. Zato najveći broj dece reaguje plačem ili na neki drugi način protestuje i izražava svoju tugu zbog razdvajanja. Njima je teško da shvate da je vrtić/jasle dobro i bezbedno mesto kao i da će se roditelji vratiti kroz neko vreme. Strah od odvajanja dominira a osećanje napuštenosti ih preplavljuje - manifestacije mogu biti veoma burne i dugotrajne.

- ▣ Za roditelje je važno da znaju da je izvesna doza straha od odvajanja uobičajena jer je vezanost za porodicu na ranom uzrastu je razvojno uslovljena. Strah od odvajanja ne treba da bude razlog za brigu, mada ga nipošto ne treba zanemariti u procesu privikavanja deteta na kolektiv. On se može sagledavati iz sasvim drugog ugla, odnosno kao pokazatelj da su dete i roditelj razvili kvalitetnu uzajamnu vezu.
- ▣ Mnoga pitanja u ovom periodu nameću se roditeljima: zašto plače, koliko dugo plače, rade li to i druga deca, koliko obično traje adaptacija, šta je može učiniti lakšom, da li da od svega odustanu i pokušaju ponovo nakon izvesnog vremena, da li je "baka-servis" bolje rešenje...

- ▣ Sasvim je sigurno da se medicinske sestre u jaslama ili vaspitači u vrtićima bolje snalaze u ovakvim situacijama zato što su stručno osposobljeni da razumeju dete i da mu pomognu i zato što je adaptacija dece očekivani proces posebno u septembru mesecu za koji se prave posebni planovi, osmišljavaju aktivnosti kako bi se dete što bezbolnije odvojilo od roditelja i što pre naviklo na kolektiv. Ali, pomoć je potrebna i roditeljima i oni je zaista očekuju od osoba kojima poveravaju svoje dete. Zato treba iskoristiti sve raspoložive načine komunikacije sa porodicom (panoi, blagovremeno organizovani sastanci sa roditeljima novoupisane dece, osmišljeni kutak za roditelje, individualni razgovori itd.) i roditeljima predočiti moguće teškoće i načine njihovog prevazilaženja.

Od čega zavisi proces adaptacije

- ▣ Proces adaptacije je individualan i uslovljen brojnim činiocima. Odvojena od porodice, deca stupaju u jednu novu i nepoznatu sredinu u kojoj važe drugačija pravila i u kojoj se sprovodi ritam života na koji nisu navikla. Dok su u porodici imala privilegovan položaj, u kolektivu je situacija neminovno drugačija - jedan odrasli brine o grupi dece ili se odrasli koji brinu o grupi smenjuju. U svakom slučaju, dete je u situaciji da mora da deli sa mnoštvom sebi ravnih i pažnju, i prostor, i igračke, i mnogo čega drugog... .. Tok prilagođavanja zavisi od detetovih individualnih osobina, od njegovog uzrasta, od zdravstvenog stanja, od porodične atmosfere u kojoj dete živi. U principu se lakše prilagođavanju deca koja su fizički snažna i nemaju većih zdravstvenih problema, deca koja imaju bogata i raznovrsna socijalna iskustva pre dolaska u kolektiv, deca čiji roditelji imaju pozitivan stav prema igri itd. Istovremeno, adaptacija zavisi i od opštih uslova života i rada u samim jaslama ili vrtiću (opremljenosti potrebnim sredstvima, stručne osposobljenosti i karakteristika ličnosti medicinskih sestara ili vaspitača, broja dece u vaspitnoj grupi).

▣

Osnovni tipovi adaptacije

- ▣ Obično se u stručnoj literaturi navode tri osnovna tipa adaptacije: laka adaptacija, adaptacija srednje težine i teška adaptacija.
- ▣ *Laka adaptacija* predstavlja normalnu reakciju na promenu sredine dece koja imaju optimalne vaspitne uslove i koja su uspostavila sigurnu i stabilnu emocionalnu vezu sa roditeljima. Kod takve dece sve reakcije i promene u ponašanju prolaze u roku od 10-15 dana boravka u kolektivu; dete brzo prihvata novu sredinu i raduje se dolasku u nju.

Adaptacija srednje težine imaju deca čije se promene u ponašanju produže i do mesec dana boravka u vrtiću ili jaslama, tokom kojih dete uporno odbija dolazak u kolektiv.

- ▣ *Teška adaptacija* se obično vrlo retko sreće u praksi. Odnosi se na decu kod koje se mogu zapaziti uporne i dugotrajne reakcije i poremećaji u ponašanju koji traju i po nekoliko meseci. Obično je kod takve dece prisutno više nepovoljnih činioca koji produžavaju period adaptacije kao što su česta odsustva iz kolektiva usled bolesti ili nekog drugog razloga, nepovoljni porodični uslovi, neprimereni vaspitni uticaji isl. U tim slučajevima, potrebno je timsko sagledavanje problema (vaspitač/med. sestra, roditelji i pedagog ili psiholog) i zajedničko pronalaženje načina da se teškoće prevaziđu.

- ▣ Treba napomenuti da najveći broj dece prođe proces adaptacije bez većih problema, a samo mali broj prolazi teži oblik adaptacije.
- ▣ Neka su deca sklona reakcijama na fiziološkom planu: odbijanje hrane, odbijanje spavanja, probavne smetnje, česte prehlade isl., a druga reakcijama u ponašanju - plač, agresivno ponašanje ili povlačenje.

- ▣ Jedna od mogućih reakcija koja se sreće u slučajevima teže adaptacije je tzv. regresija, što znači da su se kod deteta pojavili oblici ponašanja karakteristični za neku od prethodnih faza u razvoju npr. sisanje prsta, mokrenje u krevet, tepanje. Sva ta ponašanja su uobičajena u periodu adaptacije i ona će postepeno slabiti i nestajati brzinom kojom se dete prilagođava novoj sredini i uspostavlja socio-emocionalne odnose sa vaspitačem i drugom decom.
- ▣ Potrebno je naglasiti da adaptacija nije završena kada dete prestane da plače, već kada sa zadovoljstvom dolazi u kolektiv i kada počene spontano i slobodno da izražava svoje emocije, misli, sposobnosti. Zato, posebnu pažnju treba obratiti na povučenu decu koja obično tiho sede u nekom kutku i ne pokazuju nikakvu inicijativu.

Šta mogu roditelji

- ▣ Jedan od zadataka ustanove je da pomogne deci i roditeljima koji prvi put dolaze u nju da prevaziđu početne teškoće. Iskustva u radu su pokazala da se adaptacija može olakšati i skratiti njeno trajanje primenom odgovarajućih postupaka: prethodnim upoznavanjem sa detetom, individualnim pristupom, fleksibilnim vremenom za prijem dece, postepenim produžavanjem boravka u kolektivu shodno detetovim mogućnostima, omogućavanjem boravka roditelja u grupi i mnogim drugim.

Radi brže adaptacije, roditeljima se može savetovati sledeće:

- ▣
  - da kod kuće govore o vrtiću i ponekad do njega prošetaju sa detetom pre nego što ga upišu, da borave u dvorištu vrtića dok su u njemu druga deca;
  - da se prethodno raspitaju o ritmu življenja u vrtiću i postepeno sa njim usklade i kućni režim (obroci, spavanje, boravak na otvorenom,...);
  - da planiraju odsustvo sa posla dok je dete u adaptaciji, da je neko vreme poželjan i njihov boravak u prostoru vrtića;
  - da upoznaju vaspitače/ medicinske sestre sa osobenostima i navikama svog deteta;
  - da dopuste detetu da ponese svoju omiljenu igračku u vrtić;
  - da mu pokažu da ga vole i kad ono odbija ostanak u kolektivu;
  - da razgovaraju sa detetom o drugoj deci, o igračkama, o vaspitačima, da mu podstaknu interesovanje za sadržaje u vrtiću;
  - da rastaanke u vrtiću učine kratkim jer dugi rastanci govore o njihovim strahovima i neodlučnosti;
  - da ne beže od deteta već da se uvek pozdrave i iskreno kažu kada će se vratiti;
  - i naravno, da uvek održe svoju reč!

Ukoliko je roditelju preteško da se odvoji od deteta, može se predložiti da adaptaciju "odradi" drugi član porodice koji je blizak detetu.

Odnos porodice i jasala/vrtića

- ▣ Polaskom deteta u kolektiv, roditelji dobijaju partnere u vaspitanju svoje dece. To ne umanjuje njihovu ulogu niti odgovornost ali, radi same dece tj. radi što boljeg prihvatanja kolektiva, najbolje je kada se sa medicinskim sestrama ili vaspitačima od početka uspostavi dobar odnos.
- ▣ Svaki odnos do kojeg nam je stalo zahteva puno truda sa obe strane. Tako je i sa ovim. Ključ uspešnosti nalazi se u održavanju dobre komunikacije roditelja i vrtića tj. u stalnoj i otvorenoj uzajamnoj komunikaciji.

- ▣ Prvi susret roditelja i vaspitača značajan je sa aspekta upoznavanja - to je prilika kada roditelj treba da da osnovne informacije o zdravstvenom stanju deteta, navikama u hranjenju, spavanju, o porodičnim prilikama a od vaspitača da dobije informacije o grupi u kojoj će dete boraviti, programu rada, dnevnom rasporedu aktivnosti, ishrani, načinu plaćanja i sl.
- ▣ Ukoliko roditelj ima potrebu može razgovarati sa članovima stručne službe o specifičnim potrebama deteta, o mogućem individualnom planu adaptacije, o svojim potrebama u odnosu na vrtić, opravdanosti pojedinih vaspitnih postupaka itd.
- ▣ Na prvom grupnom roditeljskom sastanku roditelje treba upoznati s načinom funkcionisanja vrtića kao celine, razmeniti informacije o potrebama i očekivanjima roditelja u odnosu na vrtić i obratno, o očekivanjima vaspitača u odnosu na ispunjavanje obaveza od strane roditelja. Neophodno je roditelje obavestiti o vremenu predviđenom za individualne razgovore, o načinima njihovog uključivanja u život vrtića, o značaju zajedničkog delovanja i usklađenosti vaspitnih stavova.

- ▣ Potrebno je roditelje upoznati sa komunikacijom preko panoa koji se nalazi ispred sobe svake vaspitne grupe kao i sa sadržajima kutka za roditelje u samom vrtiću. Podrazumeva se da će oni biti uvek dobro osmišljeni tj. da će medicinske sestre ili vaspitači dobro proceniti šta je aktuelno u datom trenutku i u skladu sa tim odabrati adekvatne sadržaje.
- ▣ Na kraju treba istaći da prvi dani provedeni u kolektivu mogu da budu odlučujući za stav koji se kod deteta i njegovih roditelja gradi prema njoj, zbog čega treba preduzeti sve moguće mere kako bi se izbegle ili barem umanjile stresne situacije zbog stupanja u novu sredinu i od samog početka zasnovali kvalitetni partnerski odnosi.

Dobro došli deco u vrtić 😊

